

Tiltakozások a szovjet-magyar közös vállalatok létesítése ellen ^[1]

„Az t az álláspontot szögeztem le, hogy mi természetesen a legmesszebbmenő mértékben együtt akarunk velük működni [...], és én csak egyet kérek: semmi olyan megállapodás nem jöhet létre, amely kifejezetten monopolisztikus jellegű volna [...]. Rövidesen kézhez kaptam egy példányt azokból az egyezmény-tervezetekből, amelyeket az orosz urak Moszkvából már készen hoztak magukkal. Amikor elolvastam ezeket a tervezeteket, nagyon megijedtem, mert úgy láttam, hogy ezek a tervezetek erősen az általam aggályosnak tartott monopolisztikus irányban mozognak.”

Bevezetés

Árucsereforgalmi egyezmény megkötése céljából 1945 augusztusában Moszkvába repült Gerő Ernő kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter, valamint Bán Antal iparügyi miniszter. A magyar részről eredetileg 25 millió dollár volumenű kereskedelmi szerződés lényeges kibővítése is gondot jelentett a kormányának, ezen felül azonban Gerő Ernő parafált egy olyan általános gazdasági egyezményt, amelynek részleteit – mint Miklós Béla miniszterelnök rögzítette - Bán Antal olyan formában és a sürgősség olyan hangsúlyozásával terjesztette elő, melyek aggodalmasnak látszottak.

Az aggodalom jogos volt. Szovjet részről egy olyan gazdasági együttműködési javaslatot tettek, amely a mezőgazdasági szakemberek cseréjén, gépesítési központok létesítésén alapult; közös magyar-szovjet kohó- és vasipari vállalatok, közös bauxitkutatások, alumíniumgyárak, olajvállalatok, szénbányák, erőművek, műtrágyagyárak, gépgyárak, hajózási vállalat, légi közlekedési, valamint gépkocsi-forgalmi vállalat létesítését, magyar-szovjet bank alapítását javasolva kilátásba helyezte, hogy elősegítik vegyes vállalatok létesítését más területen is. A tervezet a közös vállalatokban való szovjet és magyar anyagi (tőke és felszerelés) és a vezetési részvétel arányára, a bevételek elosztására, a legfontosabb együttműködési feladatokban ellenőrző bizottság létrehozására, valamint az aláírt egyezmény 5 éves élettartamára vonatkozó előírásokat tartalmazott.

A Gerő Ernő és Mikojan, Anasztász Ivanovics által 1945. augusztus 27-én aláírt keretegyezmény - kétségkívül ígéretessége ellenére - a jóvátételre és a Magyarországot megszálló szovjet katonaság ellátására vonatkozó kötelezettség mellett további nagy gazdasági és - főleg - politikai megterhelést jelentett az ország számára. Gerő Ernő már 1945. augusztus 29-én tájékoztatást adott a minisztertanácsnak a látogatásáról, ennek részletes kormányzati szintű megtárgyalására azonban csak 1945. október 12-én, majd október 24-én került sor. Közben főleg a Kiszgazdapárt berkeiben folytak a viták. Feltették az ország függetlenségét az erős partner befolyásától, aggódtak a nyugati tőke érdeklődésének megcsappanásától, tartottak Anglia mintegy 400 millió dollár jelentő érdekltségének kivonásától, nem utolsósorban pedig a kommunista befolyás megnövekedésétől, az ország polgári jellegének várható elvesztésétől. Mérlegelték ugyanakkor a szovjet anyagi segítség értékét például a jóvátétel teljesítése szempontjából, s félték, hogy vonakodás esetén olyan bizalmatlan, sőt rideg légkör alakulhat ki, amely Moszkvát felmentené attól, hogy egyáltalán segítséget nyújtson az országnak. Felmérték a helyzetet a napirendre tűzött választások szempontjából is, s elutasítás esetén a Kiszgazdapárt ellenzékbe vonulásának, kettészakadásának, a jobboldal felerősödésének a veszélyétől, éles belpolitikai harcoktól tartottak. Tudatában voltak annak is, hogy a potsdami egyezmény alapján a Szovjetunióknak jutott magyarországi német vagyon az alakuló közös vállalatokhoz való szovjet hozzájárulás részét képezhetné, de tisztában voltak azzal is, hogy a szovjetek működtethették volna ezt a magyar gazdaság érdekeinek figyelembevételével nélkül is, vagy akár leszerelhetettek volna minden német gyárat, felszerelést, és elszállíthatták volna ezeket Oroszországba.

Ezek az egymásnak ellentmondó szempontok határozták meg a kormány nem kifejezetten baloldali, s nem munkáspárti tagjainak magatartását. A minisztertanács ülésén leghatározottabban Vörös János honvédelmi miniszter lépett fel az ellen, hogy az Ideiglenes Nemzeti Kormány rövid működési időszakában olyan nemzetközi megállapodásba bocsátkozzék, amely a következő kormányok működését évekre meghatározná. Álláspontjával szembeni értetlenségen felindulva - a minisztertanács ülésének esetében szokatlan módon - "Ha tréfának tekintik a dolgot, akkor kénytelen vagyok az ülést elhagyni" megjegyzéssel eltávozott a tárgyalásról.

Gróf Teleki Géza vallás- és közoktatásügyi miniszter volt a másik határozott hangvételű tiltakozó. Hangsúlyozta, hogy "nem kiszgazda, nem párttag és így érdektelenül szól a kérdés tárgyi részéhez, de a maga részéről arra a konklúzióra jut, hogy az Észak-Amerikai Egyesült Államok és a Brit Unió kormányához kérdést kell intézni, hogy véleményüket kifejezhessék." Hangsúlyozta, hogy "tudomása szerint negatív álláspontot foglaltak el, legalábbis a rendelkezésére álló hírek szerint." "Magyarország - mondta - jelenleg még nem kötött békét. Nemcsak a Szovjetunióval áll szemben, hanem mindazokkal, akikkel fegyverszünetet kötött." "Meg kell ismernünk a másik két kormány felfogását."

A kormány azonban 1945. október 12-én végül elfogadta az együttműködési megállapodást. A kormányfő erről a szovjet kormányt, valamint a Szövetséges Ellenőrző Bizottságot is átiratban értesítette.

Rövidesen kitént, hogy a közös vállalatok létrehozása ellen tiltakozók aggályai nem voltak indokolatlanok. 1945. október 15-én az Egyesült Államok moszkvai nagykövete jegyzékben jelentette be kormánya érdeklődését a megállapodás iránt, s a három győztes nagyhatalom együttműködésének a lehetőségét tartotta kívánatosnak. Hasonló tiltakozást adott át a szovjet kormánynak a moszkvai angol nagykövet is. Október 31-én az Egyesült Államok a magyar kormánynál is memorandumban tiltakozott a szovjet-magyar megállapodás ellen.

Miklós Béla miniszterelnök csak november 9-én küldte meg a minisztertanács október 12-ei ülésén elfogadott határozatát és az említett amerikai és angol tiltakozások szövegeit a Nemzetgyűlés elnökének. "Az egyezmény minisztertanács tárgyalásán - írta - irányadó elvként fejeződött ki, hogy az egyezmény elvi kikötései az egyes részmegállapodásokat nem érintik és a szerződő feleknek teljesen szabad akarati elhatározása van a tekintetben, hogy milyen tárgykörben, milyen értékű és általában milyen feltételeket tartalmazó szerződést létesítenek. Ennek folytán az általános megállapodás a részmegállapodások tekintetében sem jelent még kötelezettséget." Külön hangsúlyozta, hogy a másik szerződő fél, vagyis a Szovjetunió részvétele a közös vállalatokban, "33%-nál több nem lehet és nem is szokásos többlet biztosítani."

A Nemzetgyűlés Politikai Bizottsága - némi vita után - 1945. december 20-ai ülésén, s ugyanazon a napon a Nemzeti Főtanács is jóváhagyta a megállapodást. Erről a külügyminiszter értesítette a három nagyhatalom képviselőit. Szovjet részről december 26-án ratifikálták az egyezményt s az okmányok kicserélésére 1946. január 10-én Budapesten került sor.

Közben volt egy jelentős eseménye a magyar közéletnek: az 1945. november 4-én megtartott országgyűlési választásokon győzött a Kiszgazdapárt. A most már nem ideiglenes kormány létrejöttének lehetővé válása az egyezmény megkötésével szembeni egyik aggály elcséjtét jelentette, ugyanakkor az ellenzők pozícióit meg is erősítette. Ez jutott kifejezésre Miklós Béla miniszterelnök által a Nemzetgyűlés elnökéhez intézett már említett levelében.

Az amerikai és az angol jegyzékek, valamint a magyar belpolitikai változások mindenesetre elhúzták, bizonyos fókig módosították a szovjet kormány állásfoglalását. A korábbi banki, mezőgazdasági, szénbányászati, gépkocsi közlekedési, vegyipari, stb. közös vállalat létrehozásának terveiből csak négy vállalat alapítása maradt előtérben - a léghözlekedési, a hajózási, a bauxit-alumíniumipari és az olajipari szovjet-magyar vállalat terve.

A magyar kormány 1946. január 23-án jelölte ki azt a bizottságot, amely a Budapestre érkező szovjet küldötteket a keretszerződés alapján az egyes vállalatok működésének alapelveit, alapszabályzatát kidolgozta. A bizottság vezetését a minisztertanács Gordon Ferenc pénzügyminiszterre bízta.

A tárgyalások heteken, az olajipari és a bauxit-alumíniumipari vállalatok esetében hónapokon át húzódtak. Ezeknek a vitáknak a nyomon kísérése, általános politikai, gazdasági, nemzetközi, alkotmányjogi vonatkozásainak feltárása - bár a minisztertanács jegyzőkönyvek (MOL - XIX-A-83-a-1945-1946 - Magyar Országos Levéltár - Minisztertanács - jegyzőkönyvek és mellékleteik - 1945-1946) alapján is nyomom követhető a legfontosabb vonulatok - a történetírás szép feladatát képezhetné. A tárgyalások jellegét, szellemét, a korábbi aggályok jogosultságát élesen megvilágította Gordon Ferencnek az első szovjet-magyar vegyes bizottsági ülés tapasztalatai nyomán a Gazdasági Főtanács 1946. február 14-én tartott beszámolója.

Források

Részlet a Gazdasági Főtanács 1946. február 14-én tartott ülésének jegyzőkönyvéből.

Gordon Ferenc: Körülbelül három héttel ezelőtt kezdődtek meg azok a tárgyalások, amelyeket az ideérkezett orosz bizottsági tag urakkal kellett elkezdni az augusztusban kötött együttműködési egyezmény alapján, éspedig négy munkaterületen: a dunai hajózás, a repülés, az olaj és a bauxit területén.

A tárgyalások megindulása előtt, amikor nálam jártak a bizottság tagjai, mindjárt a szokásos üdvözlések során - nem is ismervem még a tárgyalandó anyagot - azonnal azt az álláspontot szögeztem le, hogy mi természetesen a legmesszebbmenő mértékben együtt akarunk velük működni és olyan megállapodásokat akarunk létesíteni, amelyek kölcsönösen mindkét állam érdekében állanak, és én csak egyet kérek: semmi olyan megállapodás nem jöhet létre, amely kifejezetten monopolisztikus jellegű volna, s éppen ezért az országot és az ország jövő gazdasági érdekeit egyéb viszonylatban, nyugati irányban lehetetlen helyzetbe hozná. Megnyugtattak, hogy erről nem is lehet szó, s kölcsönös reménykedések mellett megindultak a tárgyalások. A négy kérdés-csoportra megalakult a négy albizottság s megkezdte munkáját.

Rövidesen kézhez kaptam egy példányt azokból az egyezmény-tervezetekből, amelyeket az orosz urak Moszkvából már készen hoztak magukkal. Amikor elolvastam ezeket a tervezeteket, nagyon megijedtem, mert úgy láttam, hogy ezek a tervezetek erősen az általam aggályosnak tartott monopolisztikus irányban mozognak. Időnkint kaptam jelentéseket a bizottságok tárgyalásairól, amelyek nagyon reménykeltők voltak és azt mutatták, hogy lényegében sikerült a dolgokat olyan irányba terelni, hogy a megállapodások mégis elvesztik ezt a monopolisztikus jellegüket és arra a vonalra terelődnek, amelyet mi is kívánatosnak tartunk.

A legutóbbi napok megint kissé más színben mutatják a fejleményeket. Az egyetlen tervezet, amelyre ebben a pillanatban részletesebben ki akarok térni, a hajózási tervezet; a repülési tervezet most kaptam meg közvetlenül az ülés előtt, úgyhogy még el sem olvastam, a bauxitra és az olajra vonatkozó tárgyalások pedig még nem jegecesedtek ki egy ellenjavaslat szempontjából megfogható formában, úgyhogy azokról csak általánosságban tudok referálni.

Most ismét úgy néz ki a dolog, hogy az orosz bizottsági tag urak meglehetősen merevséggel ragaszkodnak az általuk hozott tervezetekhez és azokból - legalább e pillanatban az a hangulat - egyáltalán nem hajlandók érdemben engedni.

Szeretnék itt előrebocsátani valamit, amit feltétlenül fontosnak tartok. Én még a legjelentéktelenebb mondanivalóimat is mindig papírra szoktam vetni, és ma eljöttem onnan, hogy egy sor feljegyzést is csináltam volna, aminek az a magyarázata, hogy annyira kialakulatlan még részleteiben az egész ügy, hogy nem is tudtam gondolataimat olyan formában összegezni, hogy papírra vethetném, mert az éjszaka folyamán nem tudtam, hogy reggelre megint milyen változatokra kerül sor. Nekünk világosan szembe kell néznünk bizonyos alapvető tényekkel. Hogy ezt hogyan gondolom, annak illusztrálására szükségesnek tartom előre bocsátani, hogy semmi esetre sem úgy, mintha én a Szovjetunióban azt látnám, - ami természetesen mellékesen szintén nem hagyható figyelmen kívül - hogy a Szovjetunió a mi eddigi világszemléletünkötől eltérő, egészen más berendezkedésben élő állam, mert ez e pillanatban tizedrangú, vagy századrangú kérdés. Ezt a szempontot tehát figyelmen kívül hagyva, a következőkben fogalmazhatnám meg a probléma lényegét:

Adva van immár tőzsomszédságunkban a világ egyik leghatalmasabb állama, amely - akármilyen értelmezésben véve - az imperialista terjeszkedés teljében van. Erre minden előfeltétele és minden ereje adva van. Sajnos, ennek az imperialista terjeszkedésnek a közvetlen vonala visz át rajtunk. Midőn én a hajózási egyezményt veszem alapul e beszélgetés lefolytatásához, akkor ezt azért teszem, mert nem kétséges, hogy amit a hajózási egyezménnyel kapcsolatban a tervezet szándékol, az a legvilágosabb jele egy nagy állam gazdasági útvonala biztosítási szándékának.

A hajózási egyezménynek lényege az - és én azért tartom helyesnek és szükségesnek, hogy erről beszéljünk -, hogy a Szovjetunió a Duna vonalát, mint hajózási útvonalat, a maga részére biztosítani kívánja. Ezen csodálkozni igazán nem lehet, ez a legmagától értetődőbb törekvése sokkal kisebb államoknak is, mint a Szovjetunió, ezzel a ténnyel viszont szembe kell néznünk, mert csak ebből a szemszögből érthető az orosz urak által hozott egyezménytervezet és annak nem is egyes pontjai, hanem egész tendenciája.

Ez a hajózási egyezmény kétségtelenül monopolisztikus jellegű. Ezen a monopolisztikus jellegen érdemben nem változtat semmit az a tény, hogy formailag egy 50-50%-os megoszlású társaságról van szó, mert a társaság tulajdonképpeni vezetője az egyezmény alapján orosz lévén, a vezetés orosz kézben van. Az összes tervezetek alapján így van; vonatkozik ez a repülésre, a bauxitra és az olajra is.

Közrejátszik itt az is, hogy az orosz urak nyilván a mi kereskedelmi jogunknak és a részvénytársaságra vonatkozó jogszabályainknak teljes ismerete nélkül úgy fogalmazták meg a dolgokat, hogy a megoldás jogilag nem is építhető bele a magyar jogrendszerbe, tehát már ebből a szempontból is bizonyos módosításoknak kellene alávetni. Nem vitás azonban, hogy ha a megfelelő jogi formákat meg is fogjuk találni, ez még mindig nem változtat azon a lényegen, hogy az országot a Szovjetunió által megbízott ügyvezető igazgató - nem nevezik vezérigazgatónak, lényegileg sokkal több, mint vezérigazgató -- kezébe fogják letenni.

A szerződéssel összefüggésben nem csak a hajózásról és a hajóparkról van szó, hanem az egyezménytervezet alapján szó van összes dunai kikötőinkről is, beleértve a csepeli Szabad Kikötőt.

Úgy tudom, hogy ettől a tervezettől érdemben eltérni az orosz uraknak semmi hajlandóságuk nincs. Még külön kellemetlen probléma az, hogy az utolsó 48 órában halmozódnak azok a hírek, jelentések és közvetlen közlések, amelyeknek lényege az, hogy rendkívül sürgetik ezeknek az egyezményeknek a parafálását.

Azt hiszem, teljesen ridegen a tényekhez ragaszkodva adtam elő az egész kérdés-komplexust és egyelőre nem is akartam kitérni arra, hogy mindez mennyiben egyezik, vagy mennyiben nem egyezik az augusztusban Moszkvában Gerő és Bán miniszter urak által aláírt egyezmény szellemével. Ez külön megfontolás tárgya kell, hogy legyen, de ha nem is egyezik - mert ha jól értem Bán miniszter urat, annak az egyezménynek alapfogalata és vonalvezetése nem ilyen megállapodásokat célozt - az sem változtat semmit azon a tényen, hogy e pillanatban ezekkel a konkrét kívánásokkal állunk szemben és ezek felett a konkrét kívánások felett kell majd döntenünk.

Én sokat gondolkoztam ezekről a kérdésekről, fél éjszakákon át elmélkedem a problémák felett és az önmagammal folytatott viták során - mert csak önmagammal vitakoztam eddig - arra a meggyőződésre jutottam, hogy egy olyan kis országnak jövő gazdasági berendezkedése, amilyen Magyarország, a lezárt történelmi események után és azok természetes következményeképpen, automatikusan kell, hogy a közvetlen szomszédságunkba került Szovjetunió gazdaságpolitikai vonzókörébe essék, és akár van erre nemzetközi egyezmény, akár nincs, automatikusan a Szovjetunió gazdasági és politikai érdekszférájába kerülünk.

Ezt az elkerülhetetlen tény egyáltalán nem akarom és nem is kell úgy felfogni, hogy ez elkerülhetetlen rossz, arról szó sincs, ebből lehet valami nagyon jó is az ország népére és az ország gazdasági életének felépítése szempontjából. Minden azon múlik, hogy mindez milyen formák között, milyen mértékben történik és úgy történik-e, hogy egyben az országnak Nyugatra való lezárását is jelenti, vagy pedig úgy történik, hogy a geopolitikai adottságok következtében tekintélyes mértékben a Szovjetunió gazdasági életével kerül az ország összeköttetésbe, kapcsolatba és ez által adott szükségleteknek megfelelően indul el a fejlődés, de a mellett megmarad egy szektor, amelynek ugyancsak természetszerűen, Nyugat felé kell orientálódnia, kivéve, ha a Nyugat felé való orientálódásban, a Nyugat felé való törekvést erőhatalmi tényezők megakadályozzák.

Ahhoz, hogy mi az országot talpra tudjuk állítani, feltétlenül töké, a mi viszonyainkhoz képest nagytőke, a nyugati viszonyokhoz képest azonban aránylag minimális töké szükséges. Én ezt a tőkét csak Nyugatról tudom várni, mert ugyanolyan őszintén megmondom, amilyen őszintén exponáltam eddig a kérdést: nekem az az érzésem, hogy magának a Szovjetunióknak sincs felesleges tőkéje, e pillanatban ő maga is tőkeszegény, a háború szörnyű pusztításának eredményeképpen, amely az ő területén is végigsöpört.

Én kezdettől fogva így fogtam fel ezt a problémát és abban reménykedtem, hogy ez ilyen formában is kerül megvitatásra s körülbelül ezen a vonalon fog kifejecesedni, mindkét szerződő fél részére egyaránt előnyös módon.

Ezeket az egyezménytervezeteket látva, azt kell mondanom: féltő, hogy nem egészen azonos a felfogásunk, amin szintén nem lehet csodálkozni, hiszen ők azok, akik végeredményben korlátlanul diktálni tudnak és hiába, azt kell tapasztalunk - ami nem novum számomra -, hogy akár kapitalista egy állam, akár úgynevezett szovjet-rendszerű, az imperializmus imperializmus marad, akár ilyen színű, akár amolyan színű, erről nem lehet vita.

[Gépel, aláírás nélküli tisztázat másodpéldánya.]

MOL XIX-A-10-XVII.-1946. február. 14.-3. pont, 411-416 (Magyar Országos Levéltár - Gazdasági Főtanács - XVII.- 1946. február 14.-3. pont)

A történet epilógusaként a következők mondhatóak el:

Gordon Ferenc felszólalása nyomán élénk vita bontakozott ki.

Nagy Ferenc, az új miniszterelnök elsősorban a Szovjetunió részéről jelentkező terjeszkedési törekvés megítélésére tért ki, kifejezve reményét, hogy a pénzügyminiszter éles megfogalmazása nem válik nyilvánvalóvá az oroszok számára.

Gerő Ernő elsősorban gazdasági szempontból méltatta a négy részvénytársaság létrehozását, bizonyítani igyekezett, hogy az 50-50%-os részvételi arány, a vezetés összetétele nem sértheti majd a magyar érdekeket.

Balogh István, miniszterelnökségi politikai államtitkár szintén a részvénytársaságok szervezésével kapcsolatos messzemenő szovjet jóindulatot hangsúlyozta.

Rákosi Mátyás, államminiszter a szovjet-magyar viszony alakulása, a békeszerződéssel, a hadifoglyok hazaszállításával kapcsolatos kedvező magatartásuk megnyerésének szempontjait kérte messzemenően figyelembe venni a részvénytársaságok megalakítása érdekében indult tárgyalásokon. Hangsúlyozta, hogy a Szovjetunióknak nem érdeke Magyarország "megnyúzása", tönkretétele, hanem erős, módos országokat kíván a szomszédságában létrehozni.

Bárányos Károly, közellátásügyi miniszter volt az, aki a jelenlévők közül osztotta Gordon Ferenc aggályait. Elsősorban a nyugati országokba került és visszaszerzendő magyar hajóállományak a létrehozandó szovjet-magyar hajózási vállalatba való magyar - és nem mint Németországba került érték "szovjet vagyonkénti" kezelését hangsúlyozta, másrészt a csepeli Szabad Kikötőnek a szovjet-magyar közös hajózási vállalatból való kivételét kérte.

A vita során kitértek mind a négy létrehozandó részvénytársaság egy-egy fontos kérdésére

Gordon Ferenc rugalmasan, de nagyon következetesen kitartott a saját álláspontja mellett. Ő vetette fel azt, hogy ne egyszerre tárgyalják és parafálják az egyezményeket, mivel ezek előkészítése nem azonos ütemben haladt előre, hanem külön-külön, másrészt ő kérte azt is, hogy a magyar részről általa vezetett szovjet-magyar tárgyalásokon rajta kívül a minisztertanács által kijelölt további két személy vegyen részt a későbbiekben.

Kérése nyomán a minisztertanács 1946. február 22-i ülésén Bán Antal iparügyi minisztert és Balogh István miniszterelnökségi politikai államtitkárt kérte fel a bizottságban való részvételre.

Más következménye is volt azonban a Gazdasági Főtanács ülésén lezajlott vitának: Gordon Ferenc - bár továbbra is következetesen képviselte a magyar érdekeket - a szovjet igények lehető zökkenőmentes kielégítésére törekedett. Talán nem indokolatlan feltételezni azt, hogy komoly figyelmeztetésben részesítették a szenvedélyes hangvételű felszólalása miatt.

1946 nyarán megalakult a Magyar - Szovjet Polgári Légiforgalmi Rt. ; a "Meszhart", a Magyar - Szovjet Hajózási Rt. ; a "Dunai Tímöldgyár", a Magyar - Szovjet Bauxit - Alumínium Rt. ; a "Maszovol" Magyar - Szovjet nyersolaj Rt. és kiegészítéseként a "Molaj" Magyar-Szovjet Nyersolaj Rt. 1955-ben a szovjet fél - megfelelő elszámolás alapján - teljesen átadta részvényeit a magyar kormánynak. Meg kell említeni, hogy a vállalatok létesítésük, fennállásuk során számos adó-, illeték, stb. kedvezményben részesültek a magyar állam részéről.

A kérdésről lásd még SIPOS PÉTER - VIDA ISTVÁN: Az 1945. augusztus 27-én megkötött szovjet-magyar gazdasági egyezmény és a nyugati diplomácia (Külpolitika 1985. 4. sz. 102-118.); BALOGH SÁNDOR: Magyarország külpolitikája 1945-1950. Kossuth Könyvkiadó, 1988. 70-76 és NAGY FERENC: Küzdelem a vasfüggöny mögött. Európa - História, 1990. I. köt. 178-182.

Címkék:

[Gerő Ernő](#) ^[2]

[Bán Antal](#) ^[3]

[Miklós Béla](#) ^[4]

[Gazdasági Főtanács](#) ^[5]

[Kisgazdapárt](#) ^[6]

[Mikojan](#) ^[7]

[szovjet-magyar közös vállalat](#) ^[8]

[Gordon Ferenc](#) ^[9]

Kiadás: 1. évfolyam (2001) 1. szám

Forrás webcím: https://www.archivnet.hu/gazdasag/tiltakozasok_a_szovjetmagyar_kozos_vallalatok_letesitese_ellen.html

Hivatkozások

[1] https://www.archivnet.hu/gazdasag/tiltakozasok_a_szovjetmagyar_kozos_vallalatok_letesitese_ellen.html

[2] <https://www.archivnet.hu/cimkek/gero-erno>

[3] <https://www.archivnet.hu/cimkek/ban-antal>

[4] <https://www.archivnet.hu/cimkek/miklos-bela>

[5] <https://www.archivnet.hu/cimkek/gazdasagi-fotanacs>

[6] <https://www.archivnet.hu/cimkek/kisgazdapart>

[7] <https://www.archivnet.hu/cimkek/mikojan>

[8] <https://www.archivnet.hu/cimkek/szovjet-magyar-kozos-vallalat>

[9] <https://www.archivnet.hu/cimkek/gordon-ferenc>